

Painos 8254

TOVERITAR

AMERIKKAN SUOMALAIS-
N TYÖLÄISNAISTEN
A N E N K ANNATTAJA

ORGAN OF THE FINNISH WORKING WOMEN IN AMERICA

No. 4

Tiistaina, Tammikuun 27 p.—Tuesday, Janu.

1920—Kymmenes Vuosik.

(Seuraava on erään porvarillisen amerikalaisen naisten aikakausjulkaisun kirjeenvaihtajan, rouva Mary Heaton Vorse'n kertomus Unkarin oloista työväen diktatuurin vallitessa. Unkarin, samoin kuin Venäjänkin, soviettiin hallituksesta on porvarillisen sanomalehdistön taholta levitetty niin monenlaisia ja törkeitä valheita, että seuraava rouva Vorse'n keskustelu Unkarin entisen raha-asiain ministerin tyttären Carlotta Karassyn kanssa on tärkeä lukea siitäkin syystä, että siinä kumotaan monta yleisesti levitettyä valhetta Unkarin punaisista. Ja kun sekä haastattelija, että haastateltu ovat porvareita, ei meillä lie syytä epäillä heitä puolueelliseksi punaisille, joten voimme uskoa seuraavat asiat tosiperäisiksi.)

1: Saarron vaikutus.

Ensimmäinen vaikutus minkä minä sain Budapestista oli hamma ja punanen — kirjottaa rouva Vorse — harmaita, hiljaisia katuja ja punaisia viirejä. Kaupat oli suljettu ja kaduilla ei ollut liikennettä. Kaikkialla valitsi luonnon hiljaisuus ikään kuin kaupunki olisi jonkun tuntemattoman taudin vallassa. Sota oli vetänyt uutimensa heidän ympärilleen ja sodan jälkeen jatkuu saarto ja hiljaisuus.

Minä olin nähnyt mitä sota oli vaikuttanut Englannin, Ranskan, Italian ja oman maani (Yhdysvaltain) naisiin. Nyt minulle tuli tilaisuus tehdä havaintoja mitä sota, vallankumous ja saarto oli vaikuttanut toisen maan naisiin.

— — Entisaikaa kirjoitettiin vallotetusta kaupungista: "Heidän pienet lapsensakin iskettiin kuoliaaksi". Nykyisessä sodakäynnissä häviävät pienet lapset kauheaan kurjuuteen. He kuolevat nälkään... hitaasti, hiljaa ja välttämättömästi. Ja koska saartoa ei lopetettu aselevon julistuksen jälkeen, jatkaa kuolema tuhoaan kaupunkilaisten keskuudessa entisellä voimalla. — Ihmiset, jotka asuvat maaseudulla saavat sodasta ja saarrosta huolimatta jonkun verran ravintoa. Nähdessä heidän terveitä, hymyileviä lapsukaisiaan vehmaiden viljapellojen keskellä, joista he pian saavat uutta ravintoa, kääntyy mieli kuihtuneisiin, saarnolaiseen Wienin lapuskaisiin, jotka olivat eläneet niin monta vuotta hiljalleen hiipivän, katkeran ja yhä lisääntyvän nälänhädän keskellä, mikä oli kalvettautunut nuorten tyttöjen postikilta ja tuominnut pienet lapset kuolemaan.

2: Muutos hallituksessa oli täydellinen

Yhtäkkiä, muutaman kuukauden ajalla muutettiin maan hallitus vanhasta monarkistisesta, taantumuksellisesta feudaalisesta järjestelmästä uudenaikaisimmaksi sosialistiseksi hallitukseksi. Ihmisten mielet olivat hämmennyksissä. He olivat varmoja kyllä siitä, että he eivät halunneet vanhan hallitusjärjestelmän palauttamista, mutta he eivät olleet myöskään varmoja si-

KUN UNKARI OLI 'PUNANEN'

tä, mihin uusi järjestelmä tulisi johtamaan.

Mittailin nykyisten ja ennen sotaa vallinneiden olosuhteiden välistä kuilua, jolloin saarnaajien myöntäminen tri Anna Howard Shawlle feudaalisessa Unkarissa näytti kuin kaikkien tapalakien murtumiselta — muuten se oli ensimmäinen tapaus jolloin naiselle oli myönnetty sellainen etuoikeus. Ja nyt naiset istuvat kaikissa Keski-Euroopan hallituksissa. Täällä Unkarissa, koko elämän järjestelmä sellaisena kuin me olimme sitä tottuneet käsittämään, oli käännetty ylösalaisin ja nyt kehoitettiin kokonaan uutta talousjärjestelmää.

3: Asuntokysymystä ratkaisemassa.

Matkallani rikkaitten "proletariseerattuja" asuntoja katselemissa, ajoin kadunvälin toisensa jälkeen, joissa sijaitti nyt hiljaisen näköisiä rikkaitten suuria, komeita asuntoja puistoinen. Sama ilmapiiri kuin keskikaupungillakin, tuntui ulottuvan tänne asti; mailin toisensa jälkeen näki rakennuksia luukuilla suljettuine akkunoineen.

Koti-ikävan ja kaikesta tustuta vieraantumisen tunne valtasi mieleni. Minä tahdoin etsiä joitakin ennen sotaa tuntemia ystäviäni. Yhtäkkiä me pysähdyimme. "Tässä me jäämme pois", sanoi oppaani. "Tämä on Karassyn perheen asunto. Kuten tiedätte, oli Karassyn entinen Unkarin raha-asiain ministeri". Taloudenhoitajat kolkutti talon perällä olevalle ovelle. Pitkä, vaalea, valkoisiin puettu komea, ylpeä tyttö avasi meille oven. Muistin hänet heti — hän oli Carlotta Krassay.

Oppaamme selitti mitä meillä oli asiaa ja minä pysyttelin hänen takanaan hirveästi hämilläni tunkeilevaisuudesta pyrkiesäni häiritsemään sitä vähäistäkin yksinäisyyttä mikä heillä enää oli jäljellä. Neiti Krassay yksistään meistä näytti tyyneeltä.

"Te tahdotte nähdä miten me elämme nykyään?" hän kysyi. "Ennen meillä oli tässä kuudentoista huoneen huoneusto. Nyt me — äitini, minä, kälyni ja hänen pieni poikansa asumme talon takaosassa. Proletaarit asuvat talon etuosassa."

"Se on mahtanut olla teistä hyvin vaikeaa", sanoi.

"Kyllä, ensimmältä", hän vastasi. "Vaikeinta kaikista oli, että täytyi sallia vieraiden ihmisten asua meidän tavarojemme keskellä ja kun täytyi olla vieraiden ihmisten ympäröimänä, tuntea ja nähdä heitä niissä huoneissa, joissa me itse olimme asuneet. Mutta, kuten näette, olemme järjestäneet jonkunlaisen yksinäisyyden itsellemme".

Hän osotti käytävän poikki rinnakkain asetettuja suuria vaatetkappeja, joiden päälle oli kasattu tuoleja ja muita tavaroita, joista muodostui jonkunlainen väliseinä käytävälle.

"Nähkääs," hän jatkoi, "minä ja me nuoremmat jaksamme tässä kaikessa nähdä jonkunlaisen kärkeän oikeuden. Se ei todellakaan ole kohtuullista, kun oikein sitä ajattelee, että me asomme kuudessatoista huoneessa samalla kertaa kun äidit pienine lapsineen asuvat yhdessä ainoassa huoneessa, missä on vielä muitakin aikuisia. Budapestissa vallitsi tavaton väen tungos vallatuilla alueilla tänne tulleiden pakolaisten tähden."

"Ovatko he teille suureksi vaivaksi?" kysyin.

"Eivät ensinkään. Minä ymmärrän, että talomme etupuolella asuvat ihmiset ovat puhtaita ja siivoja eivätkä he koske mihinkään. On kuitenkin yksi lohduttava asia tässä kaikessa."

Hän ohjasi meidät akkunan luokse, josta näki puistoon. Siellä oli joukko lapsia leikkimässä puitten sümekässä.

"Ennen tuolla oli vain pari kolme lasta leikkimässä sillä aikaa kun noilla lapsukaisilla ei ollut minkäänlaista leikkipaikkaa. Vaikka me emme pidäkään kommunismista, iloitemme siitä, että nuo lapset hyötyvät siitä jotakin".

Oppaani ja minä menimme katsomaan talon etuosaa. Suuret salit ja kirjatot olivat tyhjäät. Raskaat huonekalut oli peitetty kesäsuojuksilla, kuvapatsaat ja koruesineet oli kääritty lakanoihin ja suuret kirjakaapit oli lukittu. Huoneeseen muutaneet proletaarit olivat tuoneet siihen pari rautasänkyä ja kaksi lasten sänkyä — muuten he eivät olleet mitään tavaroita liikkuttaneet. Seinää vasten oli asetettu joku piirunki ja vaatekaappi — proletaarien vähäiset huonekalut. Nämä muutamat halvat esineet näyttivät epämu-kavilta ja yksinäisiltä kaiken tuon komeuden keskellä, joka yllyvyydessään näytti äänettömästi protesteeraavan alhaisia kumppaneitaan vastaan. "Mitä te teette täällä ja mitä tekemistä teillä on meidän kanssamme?" ne näyttivät sanovan. Eräässä suuressa makuuhuoneessa istui kaksi nuorta miestä lukien. He olivat työläisiä, jotka saivat olla ainoastaan puoli päivää työssä kivihiilen puutteen tähden. (Sekin yksi saarron seurauksena).

4: Avioliitto ja avioero-lait.

"Entäs avioliittolait? Minä olen kuullut, että avioliitto on kokonaan poistettu."

"Se ei ole totta. Nykyiset avioliittolait ovat jokseenkin samanlaiset kuin teidän maassanne. Ennen, oli vanhempien suostumus välttämätön ja avioliiton aikojain tuli käydä kuulutusilla. Nykyään ihmiset voivat päästä avioliittoon 24 tunnin ajalla."

"Mutta entäs avioero-lait? Minä olen kuullut, että miehen tarvitsee ainoastaan hyljätä vaimonsa ja avioero on silloin valmis."

"Ihmettelen, mitä hyötyä on sellaisista valheista. asiat ovat

ilmankin kyllin huonosti sitenkin kuin ne ovat", sanoi neiti Krassay. Jos molemmat avioerolisot tahtovat eroa, on ero silloin valmis, mutta jos ainoastaan toinen heistä sitä tahtoo, tulee asia kuulteltavaksi."

5: Alusvaatteiden kansallistuttaminen ja ostoksilla käynnin lopettaminen.

"Eräs toinen asia, minkä olemme usein kuulleet, on, että ihmisten persoonalliset pitovaatteet on otettu koko kansan omaisuudeksi, ja että yhdelle henkilölle myönnetään ainoastaan kolmet alusvaatteet".

Neiti K. pudisti päätänsä. "Mihinkään meidän persoonallisiin tavaroihimme ei ole kajottu, paitsi jalokivet ja kulta- ja hopeatavarat on meiltä otettu takavarikkoon. Nykyinen hallitus on rosvonnut meitä aivan kyllyiksi liioittelemattakin."

"Kuinka te ostate tavaroitanne nykyään?"

"Se näyttää melkein hullunkuriselta", hän sanoi. "Jos minä tahdon ostaa jotakin, täytyy minun mennä talonmiehen luokse. Jokaisessa talossa on oma talonmiehensä. Meidän on huullakseni putkiseppä. Minä sanoin: 'Herra Twiller, minä tahdon sen tai tämän.' Ja jos hän on varma siitä, että minä sitä tarvitsen, minä saan häneltä lipun, jonka voim esittää hallituksen varasto- asemalla: Tietenkkin, tämä on vain väliaikainen säädös. Myöhemmin, kun saarto poistetaan ja jälleen on tavaroita riittävästi myytävänä, tullaan ihmisille sallimaan oikeus ostaa mitä ja milloin he tarvitsevat, mutta ostoksilla käynti, sellaisena kuin se mihin me olemme tottuneet, tulee loppumaan. Mitään vetelehtimistä kaupasta toiseen ei tule enään olemaan."

"Sellainen ei menestyisi milloinkaan meillä," sanoi minä. "Se mahtava persoona — amerikalainen nainen — nostaisi selänsä johdosta valtavan vallankumouksen kuin itse kommunismi, jos häneltä yritettäisiin ottaa hänen lempihuvitusansa."

"No, eivät naiset täälläkään siitä pidä. Kaupunki ilman kaupapaputeja on hyvin ikävä paikka. On hyvin kummallista asua kyläkunnassa missä rahalla ei voi ostaa mitään."

6: Kun rahalla ei voi saada mitään.

Minä poistuin Carlotta Krassay'n sanat kaikuen korvissani — "Rahalla ei voi ostaa mitään".

Päivällisen aikana me vasta oikein ymmärsimme niiden sanojen merkityksen. Olimme tuoneet mukamme ainoastaan jonkun verran hapanta vieniläistä leipää. Minä pysähdyin erään hyvän näköisen ravintolan eteen ja menin sisälle kysymään syötävää, mutta siellä ei ollut. Me ajoimme paikasta toiseen, eikä mistään, hotelleista eikä kauppoista ollut myytävänä ruokaa. Meille sanottiin, että voisimme saada jotakin syödäksemme seuraavassa kaupunkissa. Se oli varakkaan näköinen paikka,

(Jatkoa toisella sivulla)